

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. відділу докторантури та аспірантури

О. М. Волков

« 26 »

08

2022 р.

СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ВИКЛАДАННЯ І НАВЧАННЯ В СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ОСВІТІ»

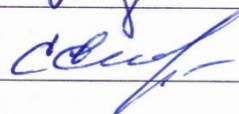
Ступінь вищої освіти	доктор філософії
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	073 Менеджмент
Кафедра	Філософії

Розроблено відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Викладання і навчання в сучасній вищій освіті».

Розробник: Бринза І.В. , к.філос.н., доцент

Силабус схвалено на засіданні кафедри філософії Національного університету «Одеська морська академія»

Протокол від «25» серпня 2022 р. № 1

Завідувач кафедри		Доннікова І.А.
Секретар кафедри		Шевчук О.М.
Гарант ОНП		Сенько О.В.

1. ВІДОМОСТІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ

Викладач	Бринза Ірина Вячеславівна, к. психол. н., доцент кафедри філософії
Профайл викладача	http://moodle.onma.edu.ua/user/profile.php?id=4294
Контактний телефон	+38093-591-25-60
E-mail:	Biryina3691@gmail.com
Сторінка курсу в СДД НУ «ОМА»	http://moodle.onma.edu.ua/course/view.php?id=1024
Консультації	Очні консультації : четвер 13:30 – 14:30 (кафедра філософії, I корпус, каб. 218)

Викладач	Захарченко Вадим Миколайович, д. т. н., професор, проректор з науково-педагогічної роботи
Профайл викладача	http://supporthere.org/users/vadym-zakharchenko https://onma.academia.edu/VadymZakharchenko http://moodle.onma.edu.ua/user/profile.php?id=87
Контактний телефон	+380487283157
E-mail:	zvn@onma.edu.ua
Сторінка курсу в СДД НУ «ОМА»	http://moodle.onma.edu.ua/course/view.php?id=1024
Консультації	Очні консультації: середа з 13.30 – 14.30 аудиторія 402, корпус 7

2. ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Викладання і навчання в сучасній вищій освіті» є засвоєння здобувачами наукового ступеня доктора філософії педагогічних закономірностей управління пізнавальною діяльністю та методології самореалізації як науковців у процесі викладання в закладах вищої освіти; ознайомлення з основними цілями і принципами Болонського процесу, основними інструментами Європейського простору вищої освіти (ЄПВО) та особливостями їх впровадження в системі вищої освіти України.

Мова навчання – українська. Статус дисципліни – обов'язкова.

Навчальна дисципліна забезпечує набуття перелічених нижче компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

Інтегральна компетентність

Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у галузі управління та адміністрування, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики, застосовувати новітні методології наукової та педагогічної діяльності, здійснювати власні наукові дослідження, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Компетентності:

ЗК01. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми

- ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
- СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у менеджменті і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках.
- СК03. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у сфері менеджменту в закладах вищої освіти.

Програмні результати навчання:

- РН01. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.
- РН05. Глибоко розуміти загальні принципи та методи управлінських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері менеджменту та у викладацькій практиці.
- РН08. Розробляти і викладати спеціальні навчальні дисципліни з менеджменту у закладах освіти.

Кількість кредитів – ЄКТС 2

Форма підсумкового контролю – **екзамен**

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Успішне завершення програми навчальної дисципліни «Викладання і навчання в сучасній вищій освіті» передбачає здобуття аспірантом наступних результатів навчання:

Знання:

- етичних норм дослідницької праці в процесі науково-педагогічної діяльності та методології самореалізації у навчальному процесі;
- структури процесу навчання у закладах вищої освіти та педагогічних факторів, які впливають на взаємовідносини викладача і курсантів;
- новітніх технологій застосування активних методів навчання та особливостей підготовки і проведення всіх видів аудиторних занять;
- методик саморозвитку і самовдосконалення протягом життя;
- основних цілей (завдань), інструментів, принципів та положень Болонського процесу та Європейського простору вищої освіти.

Уміння:

- ідентифікувати рівні і ступені вищої освіти, академічні та професійні кваліфікації з використанням рамок кваліфікацій;
- формувати робочі програми навчальних дисциплін;
- зрозуміло та недвозначно доносити результати дослідження та власні висновки з використанням різних засобів, у тому числі медійних.

Розуміння:

основних складових зовнішнього та внутрішньогозабезпечення якості вищої освіти.

3. ПРОГРАМА, СТРУКТУРА (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН) НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів тем	Навчальне навантаження (години)							
	Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
	Кількість аудиторних годин	Лекції	Практичні (семінарські)	лабораторні роботи	Кількість аудиторних	Лекції	Практичні (семінарські)	лабораторні роботи
Розділ 1. Педагогічний процес у ЗВО								
Тема 1. Організація навчального процесу у контексті інформаційної парадигми освіти.	2	1	1	-	2	1	1	-
Тема 2. Психологічна готовність викладача навчального закладу до освітніх інноваційних технологій.	1	1	-	-	1	-	1	-
Тема 3. Комунікативна взаємодія викладача зі здобувачами.	1	1	-	-	1	-	1	
Тема 4. Протиріччя і конфлікти у педагогічній взаємодії, шляхи їх запобігання та вирішення	2	1	1	-	2	1	1	-
Тема 5. Педагогічні засоби формування пізнавальної активності здобувачів вищої освіти.	2	1	1	-	2	1	1	-
Тема 6. Прийоми самовдосконалення викладача вищої освіти.	2	1	1	-	2	1	1	-
Розділ 2. Основні принципи, тенденції та інструменти Європейського простору вищої освіти.								
Тема 1. Основні завдання, принципи та етапи формування Європейського простору вищої освіти. Документи та основні положення Болонського процесу	1	1			1	1		
Тема 2. Рівні та ступені вищої освіти. Освітні та професійні кваліфікації. Рамки кваліфікацій	3	1	2		3	1	2	
Тема 3. Нормативно-правова база реформування вищої освіти України відповідно до принципів Болонського процесу. Забезпечення якості вищої освіти	2	2			2	2		
Тема 4. Формування робочих програм навчальних дисциплін	4	2	2		4	2	2	
Всього аудиторних годин	20	12	8		20	12	8	
Самостійна робота (години)	40				40			
Загальний обсяг годин навчальної дисципліни	60				60			

4. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Перелік інструментів, обладнання та програмного забезпечення, використання яких передбачає виконання практичних (семінарських) занять
1.	Організація навчального процесу у контексті інформаційній парадигмі освіти.	Мультимедійні засоби
2.	Протириччя і конфлікти у педагогічній взаємодії, шляхи їх запобігання та вирішення	
3.	Педагогічні засоби формування пізнавальної активності здобувачів вищої освіти.	
4.	Прийоми самовдосконалення викладача вищої освіти.	
5.	Рівні та ступені вищої освіти у Європейському просторі вищої освіти. Рамки кваліфікацій.	
6.	Формування робочих програм навчальних дисциплін.	

5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Не передбачено навчальним планом.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

- опрацювання лекційного матеріалу;
- самостійне опрацювання всіх розділів навчальної дисципліни;
- підготовка до практичних занять.

7. ПОЛІТИКА КУРСУ І ЦІННОСТІ

Курс забезпечує теоретичну і практичну підготовку здобувачів наукового ступеня доктора філософії для здійснення викладацької діяльності у закладах вищої освіти; формування і розвиток навичок та вмінь, що дають можливість організувати і проводити навчальні заняття з профільних дисциплін; здійснювати діагностику психологічних і характерологічних особливостей особистості викладача і здобувача для ефективного управління навчально-пізнавальною діяльністю.

Важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і відповідного оцінювання є дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується «Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працівників та здобувачів вищої освіти НУ «ОМА»» №2-03-3 (<http://www.onma.edu.ua/wp-content/uploads/2020/09/OMS-2-02-3.2018.pdf>) та Рамковим кодексом академічної доброчесності № 2-03-93 Національного університету «Одеська морська академія» (http://www.onma.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/11.02.2019_Kontr-prym-Ramkovyj-kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf).

8. ВИМОГИ ВИКЛАДАЧА

Для успішного засвоєння курсу і досягнення високого освітнього результату є обов'язковим відвідування занять і виконання усіх завдань. У разі відсутності на занятті (у зв'язку із професійною діяльністю або інших поважних причин) завдання виконуються самостійно с подальшим захистом. Враховуючи специфіку професійної діяльності аспірантів, можливе навчання онлайн або змішане.

Екзамен проводиться у формі співбесіди з викладачем, в ході якої аспірант має продемонструвати набуті знання з матеріалу навчальної дисципліни, навички підготовки та проведення різних видів навчальних занять, розробляти навчальні та навчально-методичні матеріали, використовувати методики психодіагностики особистості. Оцінювання відбувається на основі контролю з урахуванням відвідування занять, роботи на практичних заняттях, якості самостійної роботи.

Аспіранти, які не з'явилися на контрольні заходи без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку (Fх).

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ.

Контроль навчальних досягнень здійснюється у вигляді поточного та семестрового контролю.

Форма семестрового контролю – екзамен.

Методи демонстрації результатів навчання за навчальною дисципліною

Результати навчання за навчальною дисципліною	Методи демонстрації
Знання: етичних норм дослідницької праці в процесі науково-педагогічної діяльності та методології самореалізації у навчальному процесі;	Відповіді на запитання теоретичного матеріалу на лекціях та практичних заняттях (№ 1)
структури процесу навчання у закладах вищої освіти та педагогічних факторів, які впливають на взаємовідносини викладача і курсантів.	Відповіді на запитання теоретичного матеріалу на лекціях та практичних заняттях (№ 2)
новітніх технологій застосування активних методів навчання та особливостей підготовки і проведення всіх видів аудиторних занять.	Відповіді на запитання теоретичного матеріалу на лекціях на практичних заняттях (№ 3)
методик саморозвитку і самовдосконалення протягом життя.	Відповіді на запитання теоретичного матеріалу на лекціях та практичних заняттях (№ 4)
основних цілей (завдань), інструментів, принципів та положень Болонського процесу та Європейського простору вищої освіти.	Відповіді на запитання теоретичного матеріалу на лекціях та практичних заняттях (№ 5, 6)
Уміння: ідентифікувати рівні і ступені вищої освіти, академічні та професійні кваліфікації з використанням рамок кваліфікацій.	Відповіді на запитання теоретичного матеріалу на лекціях та практичних заняттях (№ 5, 6)
формувати робочі програми навчальних дисциплін.	Відповіді на запитання теоретичного матеріалу на лекціях та на практичних заняттях (№ 6)
зрозуміло та недвозначно доносити результати дослідження та власні висновки з використанням різних засобів, у тому числі медійних.	Відповіді на запитання теоретичного матеріалу на лекціях та на практичних заняттях (№ 6)

Розуміння: - основних складових зовнішнього та внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.	Відповіді на запитання теоретичного матеріалу на лекціях та практичних заняттях (№ 6)
---	---

11. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ ЗА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНОЮ

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЗВО	Критерії оцінювання
відмінно	А	Аспірант продемонстрував всебічні системні й глибокі знання навчального матеріалу і вміння творчо виконувати передбаченні програмою завдання; ознайомлений з основною і додатковою літературою, засвоїв взаємозв'язок основних категорій та понять з дисципліни; усвідомлює значення наукових знань для організації педагогічного процесу та науково-педагогічної діяльності викладача, творчо використовує їх при розв'язанні ситуаційних психолого-педагогічних завдань.
дуже добре	В	Аспірант продемонстрував високий рівень знань навчального матеріалу, успішно виконав передбаченні програмою завдання, засвоїв рекомендовану і основну літературу, засвідчив системні знання з викладання і навчання і здатний до їх самостійного поповнення та оновлення під час подальшої навчальної роботи і професійної діяльності.
добре	С	Аспірант продемонстрував високий рівень знань навчального матеріалу, успішно виконав передбаченні програмою завдання, засвоїв рекомендовану і основну літературу, засвідчив системні знання з дисципліни і здатний до їх самостійного поповнення та оновлення під час подальшої навчальної роботи і професійної діяльності. Одночасно він допустив несуттєві неточності, пропуски, помилки які не зміг самостійно виправити.
задовільно	D	Аспірант продемонстрував невисокий рівень знань основного навчального матеріалу, частково впорався із виконанням передбачених програмою завдань, ознайомлений із частиною рекомендованої літературою, але допустив суттєві помилки на практичних заняттях.
достатньо	E	Аспірант продемонстрував незначні знання основного навчального матеріалу в обсязі, потрібного для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією, частково впорався з виконанням передбачених програмою завдань, не ознайомлений із більшою частиною рекомендованої літератури, допустив суттєві помилки на практичних заняттях, які зміг виправити за допомогою викладача.
незадовільно	F _x	Аспірант продемонстрував значні упущення в знаннях основного навчального матеріалу, допустивши принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не ознайомлений з основною літературою; відсутні знання з розділу викладання, або їх недостатньо для продовження навчання чи початку професійно-педагогічної діяльності.

12. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Психологічні особливості викладача як суб'єкта педагогічної діяльності вищої освіти.
2. Розвиток комунікативних умінь і навичок майбутніх викладачів.
3. Розвиток організаторських здібностей майбутніх викладачів.
4. Суб'єктність, як інтеграційна особливість особистості педагога.
5. Вплив психологічної компетентності на ефективність педагогічної діяльності.
6. Психологічна характеристика педагогічної комунікативної взаємодії.
7. Характеристика професійно-педагогічного спілкування (за В.О. Кан-Каликом).
8. Ефективність діяльності викладача та якість побудови відносин (рольових та міжособистісних) у діаді «викладач-здобувач».
9. Виховна позиція викладача в педагогічній комунікативній взаємодії: розуміння, визнання та прийняття здобувача вищої освіти.
10. Активне рефлексивне слухання та «Я-повідомлення» в комунікативній взаємодії.
11. Діалогічне спілкування, його характеристика.
12. Мотивація навчання здобувачів освіти, її види та розвиток у процесі навчання.
13. Розвиток у здобувачів освіти готовності до майбутньої професійно-трудової діяльності.
14. Психолого-педагогічна модель викладача вищої школи та шляхи її формування.
15. Педагогічна культура як складова професіоналізму викладача.
16. Психологічні аспекти організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти.
17. Психологічна діагностика розвитку педагогічних здібностей майбутнього викладача.
18. Здобувач освіти як суб'єкт навчально-професійної діяльності.
19. Роль психолого-педагогічної підготовки майбутнього викладача вищої школи.
20. Самовиховання і саморозвиток майбутніх фахівців з вищою освітою.
21. Розвиток самостійного творчого мислення здобувачів освіти у процесі навчання.
22. Індивідуальний стиль навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти та його формування.
23. Шляхи формування педагогічної майстерності і підвищення рівня професіоналізму викладача вищої школи.
24. Професійно-педагогічне спілкування у вищій школі.
25. Картографія як метод аналізу конфлікту.
26. Педагогічний конфлікт у взаєминах «здобувач - викладач», його особливості, причини виникнення та моделі конструктивного розв'язання.
27. Педагогічний конфлікт у взаєминах «викладач - академічна група», його особливості, причини виникнення та моделі конструктивного розв'язання.
28. Розвиток організаційної культури майбутнього фахівця.
29. Основні завдання та принципи Болонського процесу.
30. Основні документи Болонського процесу.
31. Рівні та ступені вищої освіти.
32. Європейські цикли вищої освіти. Дублінські дескриптори: (назви дескрипторів).
33. Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя: кількість рівнів та система дескрипторів.
34. Національна рамка кваліфікацій України: кількість рівнів, система дескрипторів.
35. Загальні принципи формування робочих програм навчальних дисциплін.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти. К.: Компас, 2017. 213 с.
2. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти: навч. посіб. 2-е вид. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. 296 с.
3. Курлянд З.Н. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмельюк, А.В.

- Семенова, І.О. Бартенєва, І.М. Богданова. – 3-є вид., переробл., доповн. К.: Знання, 2017. 495 с.
4. Навчальний процес у вищій педагогічній школі / За ред. акад. О. Г. Мороза – К.: Фенікс, 2017. 512 с.
 5. Натаров В.П. Викладання і навчання: психолого-педагогічний аспект: навч. посіб./ В.П. Натаров. Одеса: НУ «ОМА», 2019. 164 с.
 6. Національний освітній глосарій: вища освіта. Друге видання, перероблене і доповнене / Довідкове видання // В.М. Захарченко, С.А. Калашнікова, В.І. Луговий, А.В. Ставицький, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова. - Київ, ТОВ «Видавничий дом «Плеяда»», 2014. 99 с.
 7. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології: Навчальний посібник. К.: Видавничий центр «Просвіта»; Пошуково-видавниче агентство «Книга Пам'яті України», 2020. 368 с.
 8. Правові засади реалізації Болонського процесу в Україні: монографія / Колектив авторів: Бугров В., Гожик А., Жданова К., Зарубінська І., Захарченко В., Калашнікова С., Козієвська О., Линьова І., Луговий В., Оржель О., Рашкевич Ю, Таланова Ж., Шитікова С.; за заг. ред. В. Лугового, С. Калашнікової: К. ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. 156 с.
 9. Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі: курс лекцій. Вінниця : ВНТУ, 2019. 150 с.
 10. Упровадження сучасних освітніх технологій при підготовці кваліфікованих робітників: електронний зб. матеріалів Регіон. наук.-практ. семінару, м. Черкаси, 24 квітня 2020 р. / за заг. ред. С. В. Соболевої, І. В. Арестової. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2020. 114 с.

Допоміжна:

1. Андрущенко В. Глобальні тренди розвитку освіти ХХІ століття // Вища освіта України. 2019. № 3. С. 15 – 21.
2. Закон України «Про освіту» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Закон України «Про вищу освіту» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
4. Національна рамка кваліфікацій <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>
5. Захарченко В.М., Тимошенко Н.І. Розроблення і впровадження рамок кваліфікацій та стандартів вищої освіти у сфері наук про навколишнє середовище в Україні: аналітичний огляд. / Проект 544524-TEMPUS-1-2013-1-PL-TEMPUS-SMHES - Одеса: НУ «ОМА», 2017. 100 с.
6. Лісабонська конвенція (Конвенція про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_308#Text
7. Національна стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022 – 2032 роки. URL : <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>
8. Похресник А. Стратегія реформування вищої освіти України в контексті нових інформаційних викликів // Вища освіта України. 2019. № 3. С. 21–27.
9. Рамка кваліфікацій у сфері наук про навколишнє середовище. В.М. Захарченко та інші. Одеса: НУ «ОМА», 2017. 32 с.
10. Рамки кваліфікацій у Європейському освітньому просторі. Навчально-методичний посібник / В.М. Захарченко, М. В. Міусов, Д. Г. Парменова // Проект 544524-TEMPUS-1-2013-1-PL-TEMPUS-SMHES - Одеса: НУ «ОМА», 2017. 88 с.
11. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (укр.) https://enqa.eu/indirme/esg/ESG%20in%20Ukrainian_by%20the%20British%20Council.pdf
12. The Bologna Declaration of 19 June 1999 http://www.ehea.info/media.ehea.info/file/Ministerial_conferences/02/8/1999_Bologna_Declaration_English_553028.pdf
13. Sorbonne Declaration 1998 <http://www.ehea.info/page-sorbonne-declaration-1998>
14. Комюніке конференції міністрів вищої освіти Європи (Берлін, 19 вересня 2003 року)

[-https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_754#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_754#Text)

15. ECTS User's Guide https://ec.europa.eu/assets/eac/education/ects/users-guide/docs/ects-users-guide_en.pdf

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://lib.onu.edu.ua/> - бібліотека ОНУ ім. І.І. Мечникова
2. <http://www.nbuiv.gov.ua/> - бібліотека імені В. Вернадського
3. <http://lib-gv.univ.kiev.ua/> - бібліотека імені Максимовича, КНУ
4. <http://www.filosof.com.ua/> - Інститут філософії ім. Г. Сковороди
5. <http://www.biblioteka.org.ua/> - Українська електронна бібліотека
6. <https://mon.gov.ua/>
7. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>
8. ECTS information https://ec.europa.eu/assets/eac/education/ects/users-guide/index_en.htm